

Tillgänglighet genom teckenspråk

Slutrapport

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) och Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF) bedrev gemensamt projektet Tillgänglighet genom teckenspråk som startade 1 augusti 2010 och avslutades 31 juli 2013. Projektet finansierades genom medel från Allmänna arvsfonden (projekt 055/2010)

Slutrapportens medarbetare:

Projektledare: Åsa Henningsson

Skribent: Gabriella Della Morte Pålstam

Formgivning: Anna Lena Sandgren, Formligen.se

FÖRORD	2
SAMMANFATTNING	3
PROJEKTETS MÅL OCH SYFTE	4
PROJEKTETS GENOMFÖRANDE: Styrgrupp	5
Första och andra året	6
Projektledare och regionala projektledare	8
Kartläggning	10
Seminarium och kurs	12
Kunskapsbank	16
Kunskapspelet "Omöjligheter och Möjligheter"	18
Tredje året	19
Försök till samarbete	21
INFORMATIONSSINSATSER	22
SAMARBETSPARTNERS	24
RESULTAT: Deltagarantal	26
Elektroniska informationssatsningar	28
Projektets efterverkningar	29
Fallproblem med uppföljning	35
Konkreta förslag	36
BILAGA: Inbjudan	38
Broschyr	41
Enkät	42
Enkät svar	43
SLUTSEMINARIUM	44

Förord

Trots skrivningarna i *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* och den nya *språklagen*, är dagens samhälle inte tillgängligt för alla som lever eller befinner sig här i Sverige. Det råder stor brist på kunskap och vår målgrupp, det vill säga döva och hörselskadade, brottas fortfarande med dåliga attityder och oförståelse i det vardagliga livet. Vi ansåg att det behövdes verktyg för att kunna påverka och förändra, och det ledde till detta projekt, som resulterade i en kunskapsbank i form av en hemsida med fallbeskrivningar och förslag på konkreta åtgärder som passar både vår målgrupp och olika myndigheter och övriga som kommer i kontakt med teckenspråkiga.

Projektrapporten du håller i handen är alltså resultatet av ett-årigt arbete med att bygga upp en hemsida, med olika fallbeskrivningar. Alla har hänt i verkligheten, och fortsätter hända varje dag. Vi berättar om fallen för att delge kunskapen om det som inte får hända.

Det är vår stora förhoppning att hemsidan används! Ju fler som får kännedom om skrivningarna och vilka rättigheter människor har, desto mer kommer vi ett steg längre i arbetet för ett samhälle alla kan känna sig delaktiga i.

Sprid gärna detta budskap vidare till dina vänner, anhöriga, arbetskamrater och övriga du kommer i kontakt med – tack på förhand!

Britt Karmgård
T.f. förbundsordförande
Sveriges Dövas Riksförbund

Isabella Hagnell
Förbundsordförande
Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Sammanfattning

Ar 2010 startade SDR och SDUF med hjälp av Allmänna Arvsfonden ett projekt: *tillgänglighet genom teckenspråk*. Projektets ändamål var att implementera de två viktiga skrivningarna, *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* (2009) och *språklagen* (2009:600). Syftet var att skapa en kunskapsbank med fall-exempel och verktyg att tillämpa i dövföreningarnas intressepolitiska arbete samt för att öka kunskaperna om dövas och hörselskadades rättigheter bland tjänstemän i myndigheter, kommuner och landsting. Projektet anställde 5 regionala projektledare och anordnade totalt 37 informationsbesök och 9 seminarier runt om i Sverige. På samtliga sammankomster gavs information kring *FN-konventionen* och *språklagen* samt insamling av olika fall-exempel som underlag till kunskapsbanken. Totalt medverkade 978 deltagare och representanter från olika föreningar eller myndigheter. Vidare har projektet arbetat med informationsinsatser som broschyrtillverkning samt tagit initiativ till samverkan med berörda myndigheter.

Ett samarbete med dövföreningarna runt om i Sverige har funnits kontinuerligt under projektet med uppföljningar på dövföreningarnas tillgänglighetsarbeten. Det intressepolitiska arbetet hos dövföreningarna har handlat mycket om att tillgängliggöra trafikinformation samt tillgänglighetsfrågor i den sociala sektorn som äldreomsorg. Utöver kunskapsbanken, har projektet byggt upp ett kunskapsspel *Möjligheter och Omöjligheter*, spelet som går ut på att se hur tillgänglig hemkommunen är. Kunskapsspelets målgrupp är personer som arbetar med tillgänglighetsfrågor inom kommun eller landsting.

Efter tre års projekttid har projektet etablerat en kunskapsbank samt uppmärksammat och arbetat med tillgänglighetsfrågorna, både inom dövföreningar och myndigheter. Projektet har gett konkreta förslag på hur tillgänglighetsarbetet ska fortsättas efter projekttidens slut då ett kontinuerligt arbete behövs för att uppnå en hundra procentig tillgänglig vardag för den döve och hörselskadade individen.

Projektets mål och syfte

För att förändra och förbättra samhällets kunskaper om den döve individens rättigheter har projektet som mål att implementera de två viktiga skrivningarna, *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* (2009) och *språklagen* (2009:600), i det svenska samhället. Detta för att öka kunskaperna om dövas och hörselskadades rättigheter bland tjänstemän och politiker i myndigheter, kommuner och landsting.

Syftet med projektet är att bygga upp en hemsida som ska fungera som en lättöverskådlig kunskapsbank som målgruppen kan besöka och ta en del av. Målgrupperna är döva, hörselskadade och hörande individer, även föräldrar till döva och hörselskadade barn samt yrkesprofessionella personer i verksamheter för döva och hörselskadade barn, ungdomar, vuxna samt anhöriga till döva och hörselskadade. Kunskapsbanken ska innehålla information och material både på svenska och svenskt teckenspråk. Kunskaperna bland målgrupperna ska förbättras genom att sprida ut information om *FN-konventionen* och *språklagen* runt om i Sverige genom seminarier och utbildningar på regionalnivå. Seminarierna ska öka medvetenheten hos målgruppen så att de kan börja tillämpa *språklagen* och *FN-konventionen*.

Vid projekttidens slut ska projektet ha framställt olika resurser som verktyg som målgruppen kan använda för att tolka och förstå *FN-konventionen* och *språklagens* intentioner. Projektet ska ha byggt upp ett nätverk med information om strategier för hur mänskliga rättigheter kan genomföras på lokal nivå, exempelvis inom dövföreningarnas intressepolitiska arbete.

1 augusti 2010 anställdes Åsa Henningsson som projektledare på 100 %.

Projektets genomförande: Styrgrupp

För att se till att projektet genom åren höll sig inom ramarna valdes en styrgrupp. Projektledaren fungerade som handläggare i styrgruppen. Styrgruppen tillkallades cirka fyra gånger per år till möten.

Representanter i styrgruppen var följande:

Sveriges Dövas Riksförbund

Ragnar Veer, *Ordförande*

Stig Kjellberg, *projektsamordnare och kanslichef*

Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Jenny Ek, *ombudsman*

Första och andra året

Med anledning av att den första projektansökningen handlade om en tvåårsperiod, har slutrapporten delats in i rubrikerna "första och andra året" samt "tredje året". Första och andra året hade liknande projektplan medan det tredje hade en avvikande projektplan.

Vad	Ansvarig	Kommentar	Deadline	Utfört
Delmål Seminarium:				
Seminarium 1	ÅH	Aktörer från regionala och lokala föreningar.	Nov. 2010	Klart
Samarbetspartners	ÅH	Kontakta Språkrådet, Örebro univ, Sthlm univ, ABF, HRF, UH, DHB, FSDB, DBU	Dec.2010	Delvis klart
Information Dövas Dag	ÅH	PPT	Sep. 2010	Klart
Delmål Nätverk:				
Bygga upp nätverk	ÅH		Maj 2011	
Informationsprocess	ÅH	Utarbeta plan	Maj 2010	Klart
Informationsmaterial	ÅH	Utarbeta projektets informationsmaterial	Dec. 2010	Klart
Projektmedarbetare	ÅH	Rekrytering	Jan. 2011	Klart
Delmål Verktyg:				
Ta fram verktyg för FN-konvention och språklagen m.fl.	ÅH	Tillsammans med projektmedarbetarna	2011	Klart
Delmål Seminarium:				
Seminarium 2			Maj 2011	Klart
Delmål Manus:				
Informationsfilm	ÅH	Förberedande manusarbete	April 2011	Klart
Delmål Kunskapsbank:				
Kunskapssbank	ÅH	Upplägg, uppdatering, webbmöte	Mars 2011	Klart

Vid starten av projektet gjordes en projektplan med planering av informationsprocess och strukturering samt avgränsning. Efter projektstarten påbörjades rekryteringsprocessen till regionala projektledare. Arbete lades även ner på att ta fram projektets logotyp.

Genom det årliga arrangemanget Dövas dag (år 2010, i Jönköping) introducerades projektet *Tillgänglighet genom teckenspråk* för första gången. Under två dagar fick döva/hörselskadade deltagare ta del av projektets introduktion i informationsform. Syftet var att synliggöra SDR:s nya projekt. Första dagen medverkade representanter från landets dövföreningar och dövorganisationer, där de informerades om projektets huvudmål: att ta fram rätt verktyg till rätt fall. Information gavs även om den kommande kartläggning som skulle ske genom seminarier. Andra dagen var introduktionen öppen för allmänheten. Uppskattningsvis deltog över 200 personer vid projektets introduktion denna helg.

Projektledare & regionala projektledare

Under första året utfördes en kartläggning över hela Sverige för att studera hur tillgängligheten för målgruppen såg ut. Kartläggningen fungerade även som insamling av information till underlag samt fallexemplar till kunskapsbanken som projektet hade som mål att bygga upp. Fallexemplen ska användas som tillämpningsverktyg för *FN-konventionen* och *språklagen*.

Kartläggningen genomfördes genom att, utöver projektledaren, anställa fem regionala projektledare, fördelade över hela landet med ansvar för regionala aktiviteter och seminarier samt kontinuerlig kontakt med utsedda deltagare från länsorganisationerna. Projektledaren, Åsa Henningsson, hade ett övergripande projektansvar och en coachande funktion till de regionala projektledarna. De regionala projektledarna var följande:

Region Norr: Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland.

Agneta Jatko, anställdes på 30 % från 1 november 2010.

Region Öst: Stockholm, Uppsala, Gävle, Örebro, Dalarna, Västmanland, Södermanland, Östergötland och Gotland.

Henrik Sundquist, anställdes på 30 % från 1 december 2010.

Region Väst: Västra Götaland, Värmland och Halland.

Margo Csizik, anställdes på 30 % från 1 november 2010.

Region Syd: Skåne, Kronoberg, Jönköping, Kalmar och Blekinge.

Per-Thomas Örlegård, anställdes på 30 % från 1 november 2010.

Ungdomsklubbar och specialskolornas elevråd:

Elevråden i specialskolorna Härnösand, Stockholm, Örebro, Vänersborg, Göteborg och Lund.

Övriga skolor: Kannebäckskolan, Nya Broskolan och Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro.

Samt Sveriges Dövas Ungdomsförbunds ungdomsklubbar.

Jenny Nilsson, anställdes på ca 35 % från 1 mars 2011.

Samtliga uppdrag avslutades 31 juli 2012, i samband med andra årets slut.

För att kunna kommunicera med varandra på ett smidigt sätt t.ex. rapportera om nuläget, komma överens om gemensamma åtgärder eller upprätta ansvarsfördelning hölls projektgruppsmöten. Dessa möten varade mellan 30-60 minuter och hölls via videokonferensprogrammet ooVoo som kan ta upp till sex uppkopplade personer.

Kartläggning

Kartläggningen skedde genom personliga besök av de regionala projektledarna hos döva och hörselskadade medlemmar i dövföreningar, skolor och ungdomsklubbar. Dessa fem medarbetares egna kunskaper om respektive förenings geografiska lägen, typ av verksamhet och kontaktpersoner var en mycket bra väg att gå för att hitta framkomliga vägar till projektets primära målgrupper – döva och hörselskadade ungdomar och vuxna som är medlemmar i SDR eller SDUF. Samma sak gällde att knyta kontakter med den sekundära målgruppen – döva och hörselskadade ungdomar och vuxna som inte är medlemmar.

Vid informationsbesöket informerades deltagarna om de berörda artiklarna i *FN-konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* samt innebörden av *språklagen*. Deltagarna fick även delge fallbeskrivningar där de upplevt en avsaknad till tillgänglighet genom teckenspråk.

En presentation om projektet presenterades även för personal och styrelse för SDR och SDU.

Här återges några av deltagarnas beskrivning om avsaknaden till tillgänglighet genom teckenspråk:

”*Det finns ingen text eller tolk under sändningar av regionala nyheter t.ex. nordnytt.*

Eleverna upplever att de alltför sällan får tillgång till kultur, de får för sällan se till exempel teater visningar på teckenspråk och skulle vilja få se det mer ofta.

Personalen på sjukhuset inte visste hur man skulle beställa tolk akut när de fick in döv teckenspråkig patient. Den personen fick vara utan tolk hela tiden för att denne trodde att det inte fanns tolk att tillgå.

En teckenspråkig döv sökte på en KY utbildning, det rätta yrket som denne drömt om. Kom in på utbildningen. Men 1-2 veckor före utbildningens start meddelade skolan att de

inte ville betala tolkkostnader. Ansökte två gånger till men fick samma besked. Skolan vägrade stå för tolkkostnader. Drömyrket gick i kras.

Eleverna upplever också att skolan inte lyssnar på eleverna, deras åsikter på hur teckenspråksmiljön är tas inte emot av personal och ledning.

Projektet fick även in några fungerande exempel på tillgänglighet genom teckenspråk:

En dag fick jag ett meddelande om att fastighetsägaren installerat nya tvättmaskiner och att hyresgästerna skulle få information om hur dessa fungerar. Jag kom till tvättstugan och blev överraskad över att tolkar redan fanns där. Fastighetsägaren tänker på mig som är döv.

Jönköping kommunfullmäktige har livesändningar med tolkar på sina sammanträden via hemsidan. Sändningarna startades för några år sedan och sänds fortfarande med tolkar. ”

Kartläggningen visade att det finns stora brister på kunskaper hos ansvariga personer och verksamheter. Bristen på kunskaper och bra bemötanden har medfört att döva och hörselskadade har diskriminerats och/eller utsatts till den grad att det är omöjligt att förstå att det ska ha hänt i vårt moderna samhälle. De har istället blivit ifrågasatta och även inte blivit trodda när de sökt hjälp eller påtalat problemet. Projektet har valt att inte värdera uppgifterna eftersom de är berättade ur egna upplevelser och erfarenheter. De återfinns som fallexempel i kunskapsbanken.

För antal deltagare vid varje informationsbesök, vänligen se under rubriken **Resultat**.

Seminarium och kurs

Under första året genomfördes två nationella seminarier i Stockholm med representanter från två olika huvudmålgrupper.

Första seminariet genomfördes den 15 november 2010 med tio representanter från dövföreningar samt medverkare från bland annat SDR och Språkrådet. Seminariet innehöll en introduktion om *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättnings* innehåll och bakgrund. Seminariet lade fokus på hur projektet skulle arbeta för att bygga upp ett nätverk för personer som jobbar med teckenspråkstillgänglighet. Tyvärr blev antalet deltagare från dövföreningar mindre än beräknat p.g.a. förhinder för några deltagare.

Andra seminariet genomfördes den 21 maj 2011 där huvudsyftet var att föra en projektdialog med representanter från SDR:s länsorganisationer. Information delades ut kring projektet, kommande regionala seminarier samt hur detta seminarium skulle bli en startpunkt för uppbyggandet av ett kontaktnätverk mellan länsorganisationerna. 50 representanter medverkade i seminariet.

Vidare har seminarier under projektets andra år genomförts på regional och nationell nivå. På seminarierna presenterades olika fallbeskrivningar ur kunskapsbanken. Tillsammans skulle deltagarna sedan analysera fram potentiella lösningar hänvisat till *FN-konventionen* samt *språklagen*. Deltagarna fick även pröva på rollspel och svara på enkätfrågor om *FN-konventionen*, *språklagen* samt ge omdömen om seminariet. Seminarierna på regional och nationell nivå genomfördes både i egen regi och i samarbete med Sensus studieförbund och folkhögskolor. Följande seminarier har genomförts:

För mer information om deltagare, vänligen se under rubriken **Resultat**.

Nationella seminarier:

2010	15 nov	<i>Dövföreningar</i>	10 deltagare	Stockholm
2011	21 maj	<i>SDR länsorganisationer</i>	50 deltagare	Stockholm
2012	26 april	<i>Döva professionella*</i>	27 deltagare	Stockholm

* *Döva professionella* syftades på: dövföreningarnas/ungdomsklubbarnas informatörer, tillgänglighetskonsulter, teckenspråklärare, pedagoger och personer som jobbar i inriktade verksamheter för döva och hörselskadade.

Helgen 30 mars till 1 april 2012 planerade projektet att ordna en öppen kurs. Tyvärr ställdes kursen in på grund av för få anmällda.

Seminarier på regional nivå, deltagarna representerades av SDR:s region/läns organisationer:

2011	11-13 nov	<i>Nord och Öst</i>	11 deltagare	Stockholm	Egen
	25-27 nov	<i>Syd och Väst</i>	12 deltagare	Mullsjö	Sam
2012	17-19 feb	<i>Nord och Öst</i>	12 deltagare	Leksand	Sam
	30 mars -1 april	<i>Syd och Väst</i>	9 deltagare	Kristianstad	Sam

Nationella seminarier med målgruppen ungdomar från specialskolornas elevråd samt SDUF:s ungdomsklubbar:

2011	2-4 dec	<i>Ungdomar < 30 år</i>	12 deltagare	Örebro
2012	24 mars	<i>Ungdomar < 30 år</i>	5 deltagare	Örebro

Följande är utdrag från enkätsvaren, där deltagarna från regionala seminarierna fick ge omdömen om seminariet de medverkat i:

” Bra helg – har fått veta mer om mina rättigheter och fått motivation att förändra och påverka samhället. Ska bl.a. hjälpa Härnösand elevråd att bilda en ungdomsklubb, Norrlands ungdomsklubb!

Jätteintressant, bra att visa filmklipp om olika situationer där döva diskrimineras så att vi känner igen oss.

Det bästa var filmerna som visades. Det gav mycket tankar och diskussion kring teckenspråk och dövvärlden.

Bra logi och mat – Bra kurs men för lite övningsuppgifter.

Kunde fått lite mer tid till att gå igenom svensk lag såsom förvaltningslag och de andra i parallellt med FN konventionen.

Ni gav oss många olika vägar/verktyg till olika lösningar och synvinklar för att lösa ”problemen”/möjligheter till FRAMGÅNG! Tack!

En ny resa med nya utmaningar är något jag ser fram emot i min förening.

Bra, konkret genomgång med många exempel för att illustrera. Känns som vi nu kan använda verktygen på ett bra sätt.

Jättebra, fast skulle kanske ha fått lite förberedelsematerial så kan fundera lite på innan helgen. ”

Norrlands Ungdomsklubb (NU) bildades i december 2011, på eget initiativ efter projektets seminarium. NU invigdes i april 2012 och är nu en aktiv ungdomsklubb, ansluten till SDUF.

All information samt fallbeskrivningar insamlades från kartläggningen, utgjorde som underlag till uppbyggandet av kunskapsbanken. Fallexemplen beskriver olika exempel på vilka hinder en döv/hörselskadad individ möter i samhället. En sammanställning med hänvisningar till *FN-konventionen*, *Agenda 50*, *språklagen* och övriga relaterade lagar samt förordningar som berör döva/hörselskadade och teckenspråket utfördes för att lägga ut dessa på kunskapsbanken.

Projektet har byggt upp en kunskapsbank som fungerar som en hemsida där man kan få kunskaper och information om artiklar ur *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* och *språklagen* samt kringmaterial och länkar till andra relaterade hemsidor. Fallexemplen har granskats juridiskt för att bekräfta att dessa är förenliga med *FN-konventionen* och *språklagen* och, i vissa fall, andra lagar som socialtjänstlagen.

Huvuddelen av kunskapsbanken omfattar tolv fallexempel. Samtliga har bearbetats till kortfilmer med aktörer där huvudspråket är teckenspråk. Varje fallexempel har en följande länk med skrivningar från *språklagen* och *FN-konventionens* artiklar. Lösningar, d.v.s. beskrivningar på hur man kan lösa problemet, finns efter varje fallexempel. Både lagtexten samt lösningar för varje fallexempel är teckenspråksöversatta. Därefter följer tips och råd om vart man kan vända sig till vid respektive fråga samt hur man gör en besvärshänvisning, överklagan eller anmälan. Utförliga exempel på överklagan finns kopplat till varje fallexempel.

Grundläggande information om kunskapsbanken finns även på engelska och internationellt teckenspråk för internationella besökare.

Vidare finns informationsmaterial och verktyg som kan användas till exempelvis intressepolitiskt arbete inom dövrörelsen. Kunskapsbanken innehåller kompletterande egenproducerade material från andra myndigheter och organisationer. En lista över vilka informationstexter som har teckenspråksöversättning tillkommer. Exempel på dessa är följande:

Ämne	Vem	Vad
<i>FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning</i>	Handisam	Svensk text Lättläst Teckenspråk från lättläst
Agenda 50 – lär känna <i>FN-konventionen</i>	Handikapp-Förbunden	Teckenspråk Svensk text
<i>Språklagen</i>	Språkrådet	Teckenspråk Svensk text
<i>Språklagen i praktiken</i>	Språkrådet	Svenskt text
Mänskliga rättigheter	Regeringen	Svenskt text
Regeringens strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011-2016	Regeringen	Teckenspråk Svenskt text

Kunskapsbanken visades upp för första gången på Dövas dag i Malmö, år 2011.

www.tgt.sdr.org

”Omöjligheter och Möjligheter”

S om ett alternativt verktyg till kunskapsbanken, har projektet tillverkat ett kunskapsspel. Spelet ska öka medvetenheten om den egna situationen hos döva och hörselskadade samt hur tillgängligheten är i den egna hemkommunen, hemlandsting eller hos en myndighet. Spelet ”Omöjligheter och Möjligheter” består av tolv olika stationer med frågor om tillgänglighet. Den spelare som har mest tillgänglighet inom teckenspråk kommer snabbast i mål. Spelare från en kommun som har väldigt lite tillgänglighet i teckenspråk kommer i mål mycket senare. Spelet kan förslagsvis spelas med arbetskamrater, föreningsvänner, klubbkompisar eller politikervänner. Även andra personer utanför målgruppen kan använda spelet.

Tredje året

E fter första och andra årets kartläggning samt uppbyggnad av kunskapsbanken, inleddes tredje året med mål att göra hemsidan helt tillgänglig för alla, utföra praktiska utövningar av material för omsättning till verklighet samt genomföra informationsinsatser till myndigheter, kommuner och landsting.

Målgruppen för tredje året var främst kommuner och landsting, Handisam samt DO.

Under tredje året fokuserade projektet på att göra kortfilmerna tillgängliga för alla genom att texta samtliga kortfilmer med fallbeskrivningar. Även ljudsättning till kortfilmerna planerades. Det prioriterades inte eftersom då talsyntes kan tillämpas för att få information via ljud.

År 3

Filmproduktion Fallexempel Textning och ljudsättning		Nov. 2012	Klart
Materialproduktion: Mallar		Okt. 2012	Klart
Informationsinsatser: Om www.tgt.sdr.org <i>Språklagen</i> <i>FN-konventionen</i>	SDR och TGT hemsida, Dövas Tidning, Dövföreningar, SDUF, myndigheter, HSO, Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare	April 2013	Klart
Seminarier: SKL Handisam DO	Nätverk för tillgänglighetssamordnare, tillgänglighetskonsulter och antidiskrimineringsbyråer	April 2013	Delvis klart
Utställningar: Dövas Dag Handisam SKL DO		April 2013	Delvis klart

För att distribuera kunskapsbanken träffade projektledaren SKL:s samordnare i tillgänglighetsfrågor inom enheten Vård och omsorg, Henrik Gouali, för att diskutera om möjligheten till ett samarbete med SKL för hjälp med att sprida kunskapsbanken. Dessvärre driver SKL främst en medlemservice och är då inte en potentiell samarbetspartner. Men projektet anser dock att detta påbörjade initiativ till samarbete ska bedrivas i fortsättningen av SDR även efter projekttidens slut.

Vidare planerades slutseminarierna som inföll i maj samt i början av juni.

Enligt projektplanen för tredje året skulle projektet arbeta för att upprätta ett samarbete med DO. Tyvärr arbetar DO enbart efter diskrimineringslagen, något som frågorna kring otillgänglighet för den teckenspråkiga individen inte omfattas av. I nuläget finns det ett nytt lagförslag: "bristande tillgänglighet som diskriminering", dock anses lagförslaget vara för kostsam för regeringen. Efter dialog med styrgruppen bestämdes det att insatserna till DO fortsättningsvis ska handla om information och kännedom om kunskapsbanken **www.tgt.sdr.org**.

Projektledaren har tagit kontakt med DO upprepade gånger både via telefon och e-post för att bestämma ett informationsmöte om projektet med information kring resultat från kartläggningen, kortfilmerna samt hur verktygen och mallarna kan användas. Detta för att de som arbetar hos DO ska få ökad kunskap om hur döva och hörselskadade diskrimineras i olika situationer. Framför allt för att döva och hörselskadade som anmäler diskriminering ska bli rätt bemötta, förstådda och få rätt stöd från DO.

Ett klart besked om möjlighet till informationsmöte har inte erhållits, förrän vid projektarbetets slutskede då ett mail inkom från DO där de förklarar att de haft en besvärlig period med chefsbyten och bitt om att återkomma till hösten för en ny kontakt.

Projektet har förgäves försökt etablera en dialog med Handisam genom att e-posta Handisam med förfrågan om besök. Handisam har endast tackat för mailet och bitt om att få återkomma. Vid projekttidens slut hade de ännu inte kontaktat projektledaren.

Informationsinsatser

Projektet har:

- upprättat en sida på Facebook för att kunna sprida ut information om projektet på en plats där en stor del av målgruppen finns. Nyheter kring projektet har kontinuerligt uppdaterats på Facebook-sidan.
- med jämna mellanrum, lagt upp ”projektnyheter” på hemsidan för att informera vad som pågick under åren. Totalt blev det 11 projektnyheter. Var och en innehöll sammanfattande rapportinformation om nuläget. Projektnyheter finns på både svenska och svensk teckenspråk.
- tillverkat flera broschyrer under arbetes gång med intention att sprida information om projektet *Tillgänglighet genom teckenspråk*. Broschyrer har bland annat delats ut på Dövas dag (Jönköping 2010, Malmö 2011, Stockholm 2012); Mänskliga rättighetsdagarna, Göteborg 2012 och Nätverkskonferens i tillgänglighetsfrågor, Hudiksvall 2012.
- medverkat i Almedalen år 2011 och 2012. Almedalen 2011 blev en gemensam aktion med SDR, SDUF, DHB, FSDB, VIS, UH och DBU om laglig rätt till tolk med temat *Tolka mig rätt*. Året efter var temat *Kultur på (o)lika villkor*. Under 2013 är temat *Inget om oss utan oss*, då fokuseras arbetet främst på lobbying och kontaktknytning så att en fördjupning kring föregående teman *Tolka mig rätt* och *Kultur på (o)lika villkor* sker inför valåret 2014.
- medverkat i SKL:s kunskapsdag om hörsel, teckenspråk och psykisk ohälsa vars syfte var att lyfta fram teckenspråkets samt dövulturens viktiga betydelse inom psykiatrisk vård. Ett fall exempel från kunskapsbanken blev underlag till en gruppdiskussion.
- medverkat i projektet Text till teckenspråk slutseminarium där representanter från Sveriges kommuner och landsting samt nationella myndigheter som t.ex. Arbetsförmedlingen

Försäkringskassan och Socialstyrelsen deltog. Temat var teckenspråkslagstiftning och tillgänglig information på teckenspråk. Föreläsningen bestod av information om innehållet i *FN-konventionen* och *språklagen*, teckenspråkets status i Sverige och myndigheternas ansvar för tillgänglig information.

- informerat och introducerat kunskapsbanken för Kvinnofridslinjen vars verksamhet vänder sig till utsatta kvinnor som behöver hjälp. Kvinnofridslinjen har fått uppdrag av regeringen att göra Kvinnofridslinjen tillgänglig för döva och hörselskadade. Under mötet tog man upp två huvudfrågor; bemötande och tillgänglig information.
- den 14 april 2013 introducerat kunskapsbankens innehåll för 30-tal deltagare från Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF) samt specialskolornas elevråd.
- genomfört två seminarier under tredje årets slut, den 14 maj i Örebro samt 4 juni i Malmö. I Örebro uppmärksammades seminariet i SVT Tvärsnytt och i den lokala tidningen Nerikes Allehanda. I det sista seminariet i Malmö medverkade 45 deltagare. Projektet planerade att genomföra ytterligare två seminarier, 20 maj i Umeå och 23 maj i Göteborg. Dessa ställdes dock in på grund av för få anmällda, endast åtta respektive tio deltagare anmälde sig.
- besökt lokala dövföreningar i samband med de regionala seminarierna. Följande datum och plats besöktes: 18 april i Örebro, 22 deltagare; 21 maj i Umeå, 25 deltagare; 25 maj i Göteborg, 18 deltagare och Malmö, 15 deltagare. Under besöket informerades föreningens medlemmar om projektets arbete, kunskapsbanken visades upp med förklaring om hur den skulle användas.

Lars O. Molin, politiker: Örebro kommun behöver förbättra sitt arbete kring äldreomsorgen för döva.

Samarbetspartners

Projektarbetet har haft samarbeten med flera personer, föreningar och företag. Dessa har hjälpt till med projektarbetet på olika sätt under arbetets gång. Samarbetspartners är följande:

Föreningar och företag:

Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDUF – Projektet kunde lättare nå ut till ungdomar tack vare SDUFs nära samarbeten med specialskolornas elevråd. SDUF deltog även i styrgruppen.

Språkrådet – Projektet fick användbar information om det svenska teckenspråket utifrån *språklagen*.

Sensus Studieförbund – Projektet fick hjälp med utveckling av processtöd på nationell-, regional- och lokalnivå. Projektet avslutade samarbetet under projekttiden eftersom studieförbundet inte uppfyllde projektets förväntningar trots överenskommelser.

Lokala och regionala dövföreningar – Projektet fick hjälp av dövföreningarna med rekrytering av deltagare till informationsbesöken och nationella seminarier.

Örebro Universitet – Var tänkt som en potentiell samverkanspart under projektets andra år. Positiva möten genomfördes men ett samarbete etablerades aldrig.

Regionala seminarier har samverkat med:

Valjevikens Folkhögskola, Sölvesborg.

Mullsjö Folkhögskola, Mullsjö.

Västanviks Folkhögskola, Leksand.

Kunskapsbankens webbuppbbyggnad:

Iuris Humani AB, för juridisk granskning, analys och text.

Celona Joomlakonsulterna, för layout och design.

Akervall Produktion, för filmatisering av fallexemplen samt översättning av lagtexter och lösningar.

SDR Tecken AB, för produktion av projektinformation samt inspelningar.

Broschyr:

Jela Design, tog fram projektets logotyp.

Viktor Jäderlund, illustrerade den allra första broschyren.

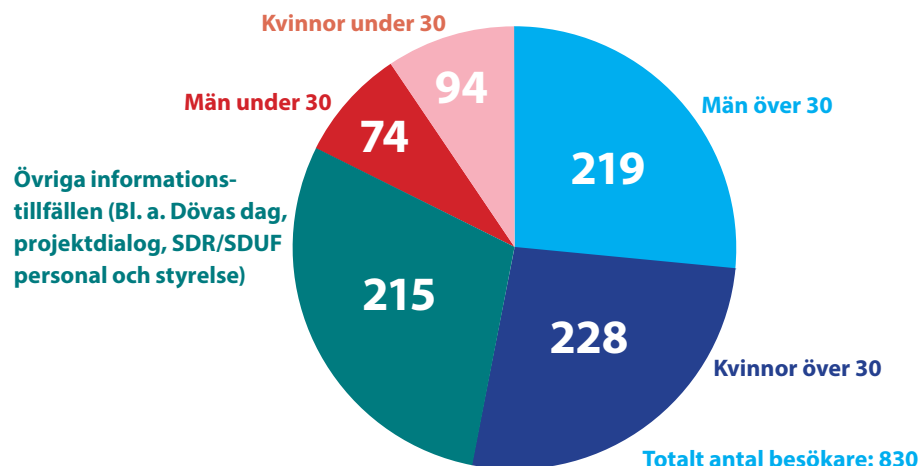
Formligen, formade den andra broschyren.

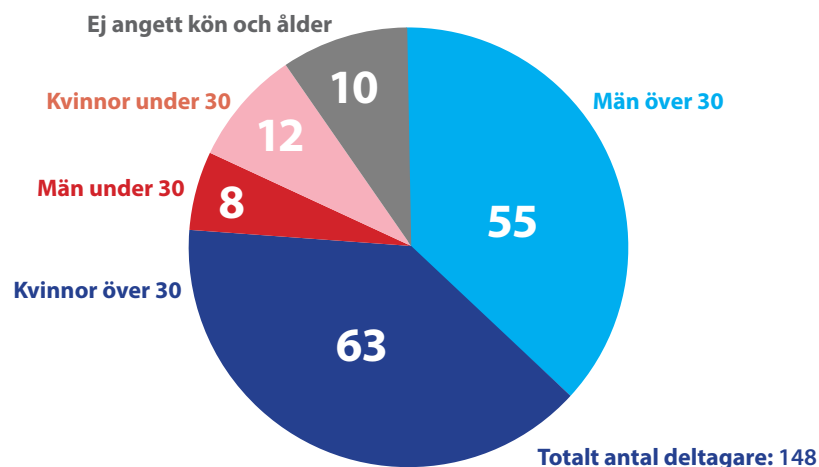
Resultat: Deltagarantal

De regionala projektledarna har sammanlagt besökt 32 dövöreningar, 5 specialsolor samt ungdomsklubbar. Under första och andra året medverkade totalt 830 deltagare. Deltagarna var följande:

Informationsbesök:

Seminarier:

Deltagarantalet för informationsbesöken under första året blev högre än förväntat. Informationsbesöken skedde på deltagarnas villkor då de fick delge sina upplevelser och erfarenheter kring bemötanden och diskriminering på sitt eget språk. Detta var väldigt uppskattat av deltagarna. Denna personliga metod har fungerat utmärkt under kartläggningen.

På seminarierna blev antalet deltagare över 30 år högre än förväntat. 16 av 21 länsförbund eller länsförening skickade deltagare till seminarierna, dock skulle det ultimata vara om alla dessa 21 länsförbund eller länsförening kunde delta. I vissa län bedrivs medlemsverksamheten endast i ett socialt syfte, därför anses deltagande på projektets seminarier inte relevanta. I andra län brottas förbunden eller föreningarna med problem som minskat antal medlemmar på grund av utflyttningar vilket gör att det blir svårare att bedriva intressepolitiska arbeten.

Även ungdomar från både ungdomsklubbar och specialsolornas elevråd har delgetts information av projektet och dess kunskapsbank.

Kännedom och kunskaper om *FN-konventionen* samt *språklagen* har delgetts till den största delen av SDR och SDUF:s medlemmar, samtliga utgör projektets primära målgrupp.

Elektroniska informationssatsningar

Projektet har en Facebook sida med 328 gilla markeringar (noterat 26 april 2013).

Tillgänglighet genom teckenspråk hemsida har haft under perioden:

**2011-08-01 till 2012-07-31 1898 unika besökare,
2012-08-01 till 2013-04-23 1048 unika besökare.**

Projektets efterverkningar

Under första nationella seminariet tilldelades representerarna en uppgift om att ta upp, diskutera och arbeta med frågan om tillgänglighet genom teckenspråk i sina hemmaföreningar. På det andra nationella seminariet följdes detta upp med frågor kring hur föreningarna hade arbetat vidare med frågan efter första seminariet. Följande är exempel på vad föreningarna hade arbetat med:

- **Norrbottens Dövas Teckenspråksförening:** Hade som mål att göra landstingets hemsida tillgängligt genom att lobba för teckenspråksöversättning.
- **Västerbottens Dövas Länsförbund:** Jobbade med att få en teckenspråkig psykolog, tyvärr fanns det inte någon i länet. Detta löstes genom att använda bildtelefonen för ett samtal med en teckenspråkig psykolog. Länsförbundet fokuserade på att uppmuntra medlemmarna att införskaffa en bildtelefon.
- **Dövas Förbund i Y-län:** Medlemmarna fick information om projektet tillgänglighet genom teckenspråk som de fann intressant.
- **Gävleborgs Dövas Länsförening:** Observerade en anmälan av två privatpersoner till Socialstyrelsen om ett gruppboende i Gävle kommun som anser sig ha en teckenspråkig miljö, vilket de egentligen inte hade.
- **Värmlands Dövas Förening:** Arbetade med att göra trafikinformationsfrågan tillgängligt för döva och hörselskadade. Lobbade för att trafikinformation även ska ges skriftligt vid trafikstörning. Arbetet lyckades.
- **Stockholms Dövas Förening:** Arbetade med att förbättra bemötandet mellan polisen och en teckenspråkig individ. Informationsmöten med polisen kring bemötande och teckenspråk planerades.

- **Örebro Dövas Förening:** Arbetade med tillgänglighet inom dagverksamheten för utvecklingsstörda.
- **Dalarnas Dövas Förening:** Arbetade bland annat med att göra trafikinformationen tillgängligt för döva och hörselskadade.
- **Uppsala Dövas Förening:** Arbetade med att göra trafikinformationen tillgängligt för döva och hörselskadade. Lobbade för att installera varseblivning i köpcentrum.

En uppföljning till föreningarnas arbeten gjordes mellan november 2012 till januari 2013. Följande är två exempel på svar under uppföljningen:

- **Stockholms Dövas Förening:** Privatpersoner ansökte om färdtjänst men fick avslag. De valde att inte överklaga, utan en ny ansökan med hänvisningar till FN konventionen samt språklagen lämnades in. Ansökningarna beviljades.
- **Skellefteå Dövas Förening:** Kommunen ansåg sig inte skyldig att anordna modersmålsundervisning om gruppen är mindre än 5 elever. Kommunens argument höll inte då dövföreningen hänvisade till 14§ och 14.2§ i *språklagen*.

En kortare analys över dövföreningarnas tillgänglighetsarbete runt om i Sverige visar att projektets informationsbesök och seminarier har haft en god verkan. Flera dövföreningar har kunnat tillämpa *FN-konventionen* eller *språklagen* vid behov.

Störst framgång på tillgänglighetsarbete sker hos dövföreningar som har anställda vilka kan driva ett intressepolitiskt arbete, till exempel genom att ha en representant i det kommunala rådet för tillgänglighetsfrågor. Dock upplever de flesta dövföreningarna att tillgänglighet ofta handlar om den fysiska tillgängligheten och inte den visuella tillgängligheten som är den tillgänglighet döva och hörselskadade strävar efter. Lösningar

till en fullt visuell tillgänglighet, som trafikinformation via text eller svenskt teckenspråk, finns att tillgå men hämmas ofta av ekonomiska resurser enligt kommuner och landsting.

Uppföljningsresultatet visar att en stor del av dövföreningarnas arbete upptas av ett lobbyarbete för att offentliga hemsidor ska ha information på svenskt teckenspråk, detta kan hänvisas till artikel 21 ur *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. På de hemsidor som har information på svenskt teckenspråk, är tyvärr kvalitén låg på de flesta teckenspråksfilmer. Dövföreningarna arbetar med att påverka kommunerna till att använda kriterierna för teckenspråkig information på hemsidor som SDR utarbetat via projektet *kvalitetssäkring av teckenspråksfilmer*.

Den sociala sektorn är en annan viktig del för dövföreningarna, som till exempel särskilda boenden för döva som har flerfunktionsnedsättning som omfattas av *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade* samt äldreomsorgen som omfattas av Socialtjänstlagen. I dövföreningarnas intressepolitiska arbete tillämpas oftast artikel 19 b) ur *FN-konventionen* och 9 §, 14 § och 14.2 § ur *språklagen*.

Följande beskriver några positiva resultat som skett efter kunskapsbankens uppbyggnad samt informationsbesök och seminarier:

- En medlem ansökte om kommunal färdtjänst men fick avslag vid två ansökningstillfällen. Vid den tredje, tack vare kunskapsbanken, togs *språklagen* och *FN-konventionen* med i ansökan vilket gav ett positivt resultat.
- En intressepolitisk arbetsgrupp har nyligen bildats hos Malmö dövas förening med en handläggare, representanter från föreningens medlemmar samt en representant från styrelsen som fungerar som ordförande i arbetsgruppen.

Urklipp från dövas tidning

Uppföljning av anmälan

Åsa Henningsson, projektledare för Tillgänglighet genom teckenspråk och ombudsman Liselotte Burvall, har fört en diskussion med Socialstyrelsens enhet för tillsynsutveckling, med anledning av den anmälan som gjorts om brist på teckenspråkig kommunikation i ett gruppboende i Gävle. Anmälarna deltog i mötet.

Vi framförde synpunkter på socialstyrelsens rapport och beslut från tillsynen av LSS boendet med särskilt stöd, bl.a att tillsynsarbetet inte tog hänsyn till *FN-konventionen* och *språklagen*, samt att kvalitetsarbetet inte utgick från de boendes villkor. De tog till sig våra synpunkter och återkommer till oss för fortsatt dialog. Socialstyrelsen skulle låta sina jurister utreda vilken status språklagen har och att den skulle beaktas vid framtida inspektioner.

(Ur DT 7-2012)

Teckenspråk för politiker

Projektet Tillgänglighet genom Teckenspråk kommer i maj arrangera seminarier för politiker och tjänstemän inom landsting och kommuner i Umeå, Örebro, Göteborg och Malmö. I en dialog med Socialstyrelsen pågår försök att definiera begreppet teckenspråkig miljö. Projektledaren Åsa Henningsson uppmanar till besök på hemsidan: www.tgt.sdr.org

Felbehandling anmäls

SDR fick ett videobrev från en kvinna där hon beskriver sin svåra smärta efter felbehandling av tandläkare. SDR reagerade starkt på detta och har fått fullmakt av kvinnan att skicka in videobrevet som anmälan till Patientnämnden, efter att SDR lagt på ljud. Kvinnan har själv inte anmält då hon inte vet hur man gör. Videobrevet är i sig ett bevis på hur många döva behandlas av vården och SDR har fått tillåtelse att använda filmen som fallbeskrivning i vårt arbete.

(Ur DT 2-2013)

Projektet vill uppmuntra enskilda personer att ta till rättsprocesser genom att lägga ut mallar på kunskapsbanken som enskilda personer kan ta en del av. Eftersom språklagen endast fungerar som en ramlag, innehar den ingen överklaganderätt. Dock kan hänvisningar till språklagen göras i rättsprocesser som omfattas av till exempel LSS eller SoL. Projektet har delat med sig andra rättsfall, lämnat ut dokument och målnummer så att enskilda personer kan söka vidare och själv samla in argument och hänvisningar. Detta uppskattas av de personer som hört av sig till projektet.

Kunskapsspelet "Möjligheter och Omöjligheter" har testats av bl.a. deltagarna från de regionala seminarierna. Deltagarna fick lämna synpunkter som projektet tog tillvara. Kunskapsspelet har även testats av SDR:s personal och ytterligare ändringar gjordes. Reaktionerna av testpersonerna har varit positiva med yttranden som: *"Vad skönt med tydliga exempel på vad tillgänglighet genom teckenspråk är"* och *"Det ska bli spännande att se hur politikerna i min hemkommun reagerar när de får reda på hur otillgänglig kommunen är för mig"*. En dövförening planerar att ge bort kunskapsspelet som julklapp till politiker och tjänstemän inom hemkommunen.

Projektet har tagit fram ett verktyg som hjälper samverkande partner att tillsammans driva en gemensam fråga eller ärende mot en måluppfyllelse. Verktöget är en överskådlig checklista över till exempel uppgiftsfördelningar, lagtexter och uppföljning. Verktöget ska underlätta användarens kommande samarbeten, exempelvis föreningarnas intressepolitiska arbete.

Checklista/översikt för tidsplan och loggbok

Ett verktyg för individ och/ eller arbetsgrupp. Från start till resultat. Positivt eller negativt resultat – vad beror det på?

Ämne eller mål:

Start	Medverkande/ i samverkan med				
Fördela uppgifter (Uppgifter kan vara tid, innehåll, delmål...)					
Lagtexter (FN-konventionen, språklagen eller andra lagar som finns att tillgå.)					
När (Datum eller deadline)					
Vem (Myndighet eller enskild person)					
Hur (Möte, brev eller e-post?)					
Uppföljning (Hur går det? Lösningar? Finns det hinder?)					
Resultat					

Den 18:e februari 2013 deltog projektet i ett dialogmöte med Socialstyrelsen med anledning av ett regeringsuppdrag som Socialstyrelsen fått. Uppdraget var att ta fram ett utbildningspaket om bemötande för personal inom hälso- och sjukvården. Projektet redogjorde för olika situationer där avsaknaden av tillgänglighet genom teckenspråk kan uppstå inom hälso- och sjukvården. Kunskapsbanken visades upp och Socialstyrelsen fann två fallskrivningar exemplariska som diskussionsunderlag till utbildningspaketet.

Projektet har påbörjat en utbildning till SDR:s ordinarie personal (ombudsmän) om hur *FN-konventionen* och *språklagen* kan vara ett stöd för det intressepolitiska arbetet på nationell nivå. SDR:s ombudsmän kan vara ett stöd för kunskap, information, tips och råd till det intressepolitiska arbetet på regionala och lokala nivå.

Efter projektets andra nationella seminarium åtog sig Stockholms dövas förening ansvaret att agera som värd för nästa nätverksträff för alla länsorganisationer som deltagit i seminariet. Detta ställdes tyvärr in på grund av för få anmälda, troligen på grund av att deltagarna själva fick stå för resekostnaderna.

Projektet hade som mål att bygga upp ett nätverk på regional nivå genom att ha en processinriktad utbildning. Tyvärr har detta inte kunnat genomföras på grund av att deltagarna på regional- och länsnivå behövde mer tid för att rekrytera nya deltagare som i sin tur skulle föra informationen vidare till medlemmar och yrkesprofessionella, kommun-, landstingspolitiker och tjänstemän.

Projektet följde upp ett fallproblem som inkom under projektets arbetsgång. Fallproblemet handlade om två privatpersoner som anmälde en kommunal omsorgsverksamhet till Socialstyrelsen för vanvård på grund av bristande användning av teckenspråk. Med hjälp av projektet kunde anmälningsblanketten få med en stödskrivelse som bilaga med hänvisningar till artiklar i FN konventionen och språklagen. Socialstyrelsen tog ärendet till utredning.

Utredningen avslutades med ringa åtgärder. Projektet har identifierat flera brister i utredningen och tog initiativ till en dialog med Socialstyrelsens utvecklingsenhet för inspektionsarbete. Intentionen är att föra in språklagen i föreskrifter som omfattar LSS, SoL och HSL verksamheter. Chefen för regler och tillstånd hos Socialstyrelsen vill hellre göra en beskrivning av definitionen teckenspråkig miljö och skriva in det i Socialstyrelsens handledningar. Projektet lämnar över ansvaret till SDR som kommer att följa upp ärendet efter projekttidens slut.

Konkreta förslag

För att kunskapsbankens innehåll ska hålla sig aktuell och uppdaterande efter projekttidens slut, ansvaras kunskapsbanken av SDR:s ombudsmän. SDR:s webmaster har kunskaper om hur man arbetar med kunskapsbanken. Finansiering sker via medlemsavgifter och organisationsbidrag till den ordinarie verksamheten samt egna intäkter från vår egen försäljningsavdelning.

Följande är exempel på konkreta förslag som projektet anser behöver ett fortsatt arbete, efter projekttidens slut:

- Utföra ett lobbyarbete för att skriva in språklagen i förordningar som rör LSS, SoL, HSL samt föreskrifter som beslutas av myndigheterna.
- Arbeta vidare med europeiska konventioner då EU har ratificerat *FN-konventionen*.
- Bevaka domar som rör *FN-konventionen* samt *språklagen*.

**ÅR 2014 ÄR DET FEM ÅR
SEDAN SPRÅKLAGEN TRÄDDE
I KRAFT. DÅ KAN FÖRSLAGSVIS
ETT NYTT PROJEKT STARTAS, DÄR
UPPFÖLJNING AV VILKA KONSEK-
VENSER OCH EFTERVERKNINGAR
SPRÅKLAGEN HAR HAFT UNDER
DESSA FEM ÅR.**

”Måste återigen säga att det har varit fantastiskt roligt att få jobba med dessa fall. Jag tror det är ett sätt som hjälper era medlemmar att hävda sina MR (mänskliga rättigheter). Önskar fler förbund kunde komma på samma sak. Ni har verkligen lyckats ta fram konkreta verktyg för era medlemmar. Bra!”

Annika Åkerberg, jurist

För att underlätta tillgänglighetsarbetet på regional- och lokalnivå kan broschyrer i fickformat (A5 eller A6) tillverkas som innehåller fall-exempel och lösningar som hänvisas till *FN konventionen* samt *språklagen*.

Dessa broschyrer kan användas genom distribuering inom kommun eller landsting eller som underlag när tillgänglighetsfrågor diskuteras.

När det kommer till andra lagar finns det en möjlighet att göra en anmälan eller överklagan, dock kan inte en överklagan kring teckenspråkstolk göras idag. Projektet anser att projektets målgrupp är rättslösa idag kring detta problem. Flera ärenden som projektet stött på under arbetsgången har handlat om situationer där den döve eller hörselskadade inte fått teckenspråkstolk på grund av den som är betalansvarig inte vill eller inte har möjlighet att bekosta teckenspråkstolk. Projektet anser att detta problem behöver uppmärksammas. Varje enskild person ska ha en möjlighet att få överklaga sitt fall och få fallet omprövat, den möjligheten finns inte idag. En sådan lagstiftning skulle säkerställa den enskildes rätt till teckenspråkstolk.

Sveriges Dövas Riksförbund

Dnr: 691/2010

Tillgänglighet genom teckenspråk

2010-10-19

Du är varmt välkommen till seminarium för projektet "Tillgänglighet genom teckenspråk" den 27 oktober 2010 på Dövas Hus, Palmfeltsvägen 13 B i Johanneshov, Stockholm.

Från 9.00 börjar vi med ankomst och morgonfika - bekantar oss med varandra.

10.00	Projektpresentation Åsa Henningsson – Ragnar Veer
11.00	Tomas Hedberg ur FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning
12.00	Lunch
13.00	Diskussion, grupparbete
	Fika
15.00	Projektarbetet tar form
16.30	Avslutning

Projektet står för din resa med billigaste färdstättet och bjuder på förtäring under dagen. Kontakta Åsa Henningsson om du behöver beställa biljetter.

Har du funderingar eller frågor, kontakta Åsa Henningsson genom:

Bildtelefon: asa.henningsson@sip.omnitor.se

e-post: asa.henningsson@sdr.org

SMS: 0735-086930

Varmt välkommen till Stockholm!

Åsa Henningsson
Projektledare
Tillgänglighet genom teckenspråk

Tillgänglighet genom Teckenspråk arrangerar Nationellt seminarium

Att tillämpa FN-konventionen och Språklagen
i det svenska samhället

26 april kl 10-16
Plats: ABF Konferens, Palmesalen
Sveavägen 41 (T-bana Hötorget)

Inbjudan till döva som är:
Dövföreningarnas/ungdomsklubbarnas
informatörer, Tillgänglighetskonsulter,
Teckenspråklärare, Pedagoger och döva som
jobbar i verksamheter som riktar sig till döva
och hörselskadade.

Medverkare: Ragnar Veer, SDR
Annika Åkerberg, IURIS Humani
Åsa Henningsson, projektledare
Margo Csizik, Per-Thomas Örlégaard, Jenny
Nilsson, Agneta Jatko regionala
projektledare

**Anmälan/
betalning:** Senast 13 april. Ny tid 19 april
Dövförenings informatör 0 kr,
Övriga 300 kr (inkl fm/em kaffe samt
lunch) som betalas in på bankgiro 900-
0241. Ange "Seminarium 26 april" och
namn. Anmälan är bindande.

Information: Kontakta Åsa Henningsson
E-post: asa.henningsson@sdr.org
Bildtelefon: asa.henningsson@sip.omnitor.se
Videosamtal 3G 0735-086930.

Program:

9.30	Kaffe och smörgås
10.00	Tillgänglighet genom teckenspråk
Ragnar Veer, SDR
Åsa Henningsson, projektledare
11.00	Annika Åkerberg, FN-konventionen om
mänskliga rättigheter för personer med
funktionsnedsättning
12.00	Lunch
13.00	Språkdagen - att använda i praktiken
13.45	Diskussioner om FN-konvention och
språklag
14.30	Kaffe och kaka
15.00	Diskussioner om framtida arbeten
16.00	Avslutning

Inbjudan!

HUR SKA MAN SKRIVA SÅ ATT NI INTE BARA LÄSER DE FÖRSTA RADERNA?

Kan du som politiker eller handläggare underlätta för teckenspråkiga döva och hörselskadade medborgares deltagande i samhällslivet?

Ja, det kan du! Vi kan erbjuda dig verktygen! Vi erbjuder dig att knyta nya kontakter med andra verksamheter och personer med teckenspråk.

Vill du lära dig att teckna ditt namn? Var du bär? Finns det tecken för ditt yrke? Vi erbjuder dig en snabbkurs i teckenspråk. Vi bjuder på kunskap, verktyg, snabbkurs, kaffe och smörgås.

Det här är ett enormt viktigt brev. Jag vill berätta om Sveriges Dövas Riksförbunds viktiga projekt **Tillgänglighet genom teckenspråk** – att förverkliga FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och språklagen i det svenska samhället. Det var en utmaning för SDR tillsammans med Sveriges Dövas Ungdomsförbund att jobba med implementeringen eftersom vi inte visste hur det skulle fungera eller hur det skulle gå till men arbetet fortsatte och idag har det snart gått tre år. Det har skett förändringar i vårt sätt att arbeta med våra frågor inom utbildning, arbete, social service, kultur och hälsa. Det har blivit ett mer MR- och språklagstänk. Som exempel kan vi nämna att SDRs nya intressepolitiska plattform kommer att genomsyras av FN-konventionen och språklagen, vi skriver i remissvaren att man ska tänka på konventionens artiklar och utgå ifrån dem och även peka på språklagen och dess betydelse. SDR har börjat arbeta efter en strategi i att implementera via remisser som påverkar våra svenska lagar. Tanke- och arbetssättet har också anammats av regionala och lokala dövföreningar samt ungdomsklubbar.

Du kan vara med och påverka genom att hjälpa det svenska samhället och dess företrädare att förverkliga och tillämpa språklagen och FN-konventionen. Besök www.tgt.sdr.org och titta på filmerna, få insikt, bli medveten och öka dina egna kunskaper. På så vis bidrar du till att öka samhällets kunskap om döva, hörselskadade och teckenspråket. Du får tillgång till verktyg för att kunna tillämpa språklagen, FN-konventionen och ett nätverk.

**DU ÄR VÄLKOMMEN TILL SEMINARIET TORSDAGEN DEN 14 MAJ
KL 13 – 17 PÅ CENTRUM FÖR HJÄLPMEDEL, PROPELLERVÄGEN 14 I ÖREBRO**

kl. 13 Inledning Åsa Henningsson

Tillgänglighet genom teckenspråk – en rättighet? Åsa Henningsson
Örebro, en europeisk teckenspråkskuvudstad – från ord till handling Dövas Förening i Örebro

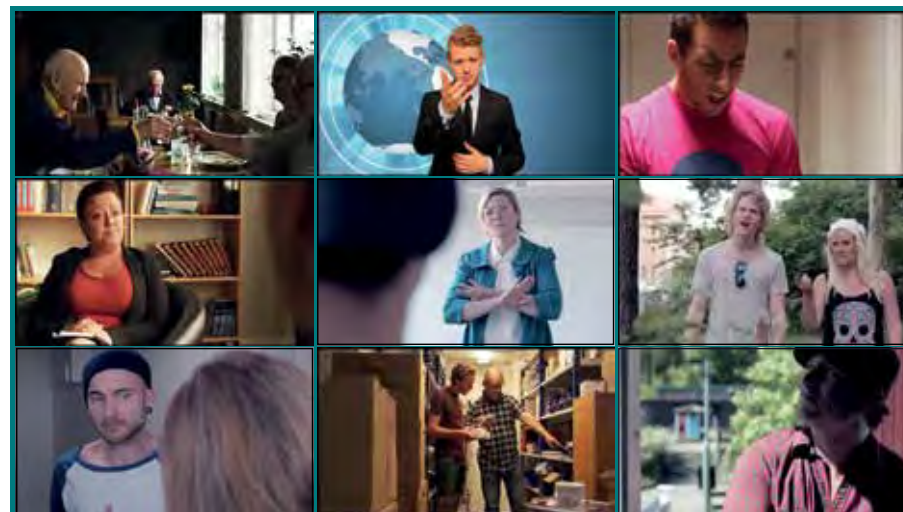
kl. 15 Kaffe och smörgås

Mingel minitställning **UTSTÄLLNINGEN ÖPPNAR KL 12**

Workshop – omöjligheter och möjligheter

Diskussion och avslutning

Anmälan senast den 29 april till Britt-Marie Sundström, e-post: britt-marie.sundstrom@sdrf.se
Vill du ha mer information? Kontakta Åsa Henningsson, e-post: asa.henningsson@sdr.org

Händelser ur verkligheten!
Se filmerna på www.tgt.sdr.org

TILLGÄNGLIGHET
GENOM TECKENSPRÅK

Projektet har gjort ett antal kortfilmer baserade på verkliga händelser. Filmerna beskriver realistiskt de otaliga hinder och i många fall diskriminerande situationer som teckenspråkiga döva och hörselskadade möter genom hela livet. Igenkänning för många, en aha-upplevelse och i bästa fall en väckarklocka för andra!

Du ser filmerna på www.tgt.sdr.org. Där får du också tillgång till verktyg för att kunna tillämpa språklagen och FN-konventionen och ett nätverk.

Gå in på www.tgt.sdr.org och öka din egen och bidra till att öka samhällets kunskap om döva, hörselskadade och teckenspråket.

Den här foldern och webbplatsen www.tgt.sdr.org vänder sig till dig som är döv eller hörselskadad och teckenspråkig och till dig som i ditt arbete möter eller har att fatta beslut som omfattar hörselskadade och teckenspråkiga döva.

Syftet med projektet **Tillgänglighet genom teckenspråk** har varit att visa hur alla de hinder som hörselskadade och döva möter i vardagen, i arbetslivet, i studier, som förälder eller i politiskt arbete kan undanröjas genom att använda språklagen och FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning.

Ett av projektets mål är att hjälpa det svenska samhället och dess företrädare att förverkliga och tillämpa språklagen och FN-konventionen.

April 2011

Hej!

Projektet Tillgänglighet genom teckenspråk genomför i april en mindre enkätundersökning med frågor om man har sett/hört/deltagit i projektets information och aktiviteter.

Målet med enkätundersökningen är att säkerställa att information om projektets aktiviteter använder de medier som når gruppen döva och hörselskadade, även andra människor med intresse av teckenspråket.

Enkätundersökningens målgrupp är döva och hörselskadade ungdomar och vuxna.

Ålder och kön:

1. Jag är

- ☐ Man
☐ Kvinna

2.

- ☐ Under 30 år

Projektets information och aktiviteter:

3. Känner du till projektet Tillgänglighet genom teckenspråk?

Ja, genom

- ☐ Genom min dövförening/skola
☐ SDR / SDU hemsida
☐ Slingan (SVT)
☐ Facebook
☐ Dövas Tidning
☐ Nej

4. Har du deltagit i ett av projektets informationsbesök där regionala projektledaren informerat om FN-konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och språklagen?

- ☐ Ja, fortsatt till fråga 5.
☐ Nej

5. Hur fick du information om informationsbesöket?

- ☐ Genom min dövförening/skola
☐ SDR / SDU hemsida
☐ Slingan (SVT)
☐ Facebook
☐ Dövas Tidning

Tack för din medverkan!

Ålder och kön:

49 respondenter

31 män

18 kvinnor

Av dessa 49 var 16 under 30 år

Projektets information och aktiviteter:

Känner du till projektet Tillgänglighet genom teckenspråk?

Ja, genom:

Min dövförening/skola	36
SDR/SDU hemsida	12
Slingan (SVT)	5
Facebook	4
Dövas Tidning	14
Nej	4

Har du deltagit i en av projektets informationsbesök där regionala projektledaren informerat om FN-konventionen och språklagen?

Ja	30
Nej	19

Hur fick du information om informationsbesöket?

Genom min dövförening/skola	29
SDR/SDU hemsida	4
Slingan (SVT)	3
Facebook	2

Slutseminarium

Den 14 juni presenterade projektet sin slutrapport för ett 120-tal gäster som kom från landets regionala föreningar i samband med SDRs kongress i Malmö. De informerades om kunskapsbankens innehåll och dess uppkomst, projektets mål och syfte, genomförandet av kartläggningen och den juridiska granskningen, skapandet av spelet Omöjligheter och möjligheter och om framtiden i form av konkreta förslag. Seminariets gäster fick även möjlighet att kommentera och ställa frågor och få svar.

Teckenspråket har funnits lika länge som det funnits döva människor. Ändå dröjde det ända till 1981 innan svenskt teckenspråk äntligen erkändes av Sveriges riksdag som dövas första språk i Sverige. Det blev startskottet för bland annat teckenspråkig undervisning i skolan. Detta gav döva och hörselskadade barn och ungdomar en likvärdig chans till en riktig utbildning på sitt språk, som vilket annat barn eller ungdom som helst. Teckenspråk berörs även av fem artiklar ur *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*: kultur, fritid, utbildning, arbete och delaktighet. Efter närmare 30 års outtröttligt påverkansarbete från SDR fick äntligen svenskt teckenspråk en ställning motsvarande minoritetsspråken, vilket ger svenskt teckenspråk ett särskilt skydd från *språklagen*.

Tyvärr är kunskaperna om svenskt teckenspråk och den teckenspråkiga individens rättigheter i det svenska samhället idag oacceptabelt dåliga. Att vara döv eller hörselskadad innebär en kulturell, social och språklig identitet. Något som fortfarande, trots det moderna tvåtusentalet, inte uppfylls för många individer. Istället stöter de på problem och hinder inom arbets-, fritids- och socialliv. Det skapar en otillgänglig vardag och individen tvingas att leva i marginalen. Problem som egentligen, tack vare språklagen och FN konventionen, inte ska finnas. Denna kunskapsklyfta vill vi lyfta fram, förändra och förbättra.

För att alla individer, oavsett hörselförmåga, har rätten att leva sina liv.